

Je publikovaná judikatura k elektronickým podpisům skutečně relevantní?

Zdroj: shutterstock.com

Elektronické podpisy jsou dnes běžnou součástí právního styku v soukromé i veřejné sféře. Jejich právní úprava je poměrně přímočará, dosud publikovaná judikatura okresních soudů však ukazuje problémy, na které soudy naráží při jejím výkladu a aplikaci. Tyto výkladové a aplikační problémy pak vytvářejí právní nejistotu při použití elektronických podpisů v praxi, zejména ve vztahu k nižším úrovním podpisů, jako je prostý a zaručený elektronický podpis. Cílem tohoto článku je diskutovat, do jaké míry je dosud publikovaná judikatura okresních soudů relevantní, a to z hlediska kontextu posuzovaných případů, udržitelnosti použité argumentace i reprezentativnosti publikovaných rozsudků vůči celkovému trendu judikatury.

V dubnu roku 2022 byl na serveru EPRAVO.CZ publikován článek Prostý elektronický podpis dle eIDAS v soudní praxi, který prezentuje vybrané právní věty z patnácti rozsudků okresních soudů [\[1\]](#) (dále jen „publikované rozsudky“). V těchto publikovaných rozsudcích se soudy zabývaly dodržáním písemné formy u právních jednání opatřených elektronickým podpisem, přičemž ve většině případů dospěly k závěru, že podpis zaručeným elektronickým podpisem či tzv. prostým elektronickým podpisem není k dodržení písemné formy dostatečný. Odůvodnění tohoto závěru se přitom mezi některými skupinami rozsudků významně odlišuje.

Publikované rozsudky jsme si od příslušných soudů vyžádali v plném znění a po jejich prostudování se domníváme, že je většinově nelze považovat za relevantní pro další aplikaci právní úpravy elektronických podpisů a písemných právních jednání v elektronické podobě, a to s ohledem na souvislosti jejich vydání a většinou neudržitelnou argumentaci. V tomto článku proto stručně shrneme platnou právní úpravu elektronického podepisování, popisujeme kontext vydání publikovaných rozsudků a rozebíráme jejich dvě hlavní argumentační linie. Nakonec se zamýšlíme nad mírou, ve které publikované rozsudky reprezentují celkový trend judikatury.

Platná právní úprava elektronického podepisování

Platnou právní úpravu elektronického podepisování a elektronického právního jednání v písemné formě obsahuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES (dále jen „nařízení eIDAS“), zákon č. [297/2016](#) Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSVD“) a zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Občanský zákoník v § 561 odst. 1 větě první stanoví, že k platnosti právního jednání učiněného v písemné formě se vyžaduje podpis jednajícího. Ve větě třetí téhož ustanovení odkazuje na jiný právní předpis, který stanoví, jak lze při právním jednání učiněném elektronickými prostředky písemnost elektronicky podepsat. Tímto jiným právním předpisem se rozumí nařízení eIDAS a ZSVD. [\[2\]](#)

Z těchto právních předpisů lze dovodit, že české právo rozlišuje čtyři úrovně elektronických podpisů. Nejvyšší úroveň je kvalifikovaný elektronický podpis ve smyslu čl. 3 odst. 12 nařízení eIDAS, tedy zaručený elektronický podpis, který je vytvořen kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů a který je založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis (certifikátu pro elektronický podpis,

který je vydán kvalifikovaným poskytovatelem služeb vytvářejících důvěru a splňuje požadavky stanovené v příloze I nařízení eIDAS). Článek 25 odst. 2 nařízení eIDAS stanoví, že kvalifikovaný elektronický podpis má právní účinek rovnocenný vlastnoručnímu podpisu (na papír). Jde o ustálenou formulaci, kterou nařízení eIDAS vyjadřuje právní ekvivalenci elektronické a listinné podoby písemnosti a kterou opakuje u všech služeb vytvářejících důvěru (čl. 25, 35, 41, 43, 46 nařízení eIDAS). Neříká však nic o tom, že jiné úrovně podpisu by snad tento účinek mít neměly.

Nižší úrovní je zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu, který musí splňovat požadavky čl. 26 nařízení eIDAS a současně být založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis (vydaný jakýmkoli kvalifikovaným poskytovatelem služeb vytvářejících důvěru v celé EU). Pro kvalifikovaný elektronický podpis a zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu zavádí § 6 odst. 2 ZSVD legislativní zkratku uznávaný elektronický podpis. Zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu je podle § 6 odst. 1 ZSVD minimální úrovní elektronického podpisu pro právní jednání vůči veřejné správě.

Dále lze jako samostatnou úroveň rozlišit zaručený elektronický podpis, který není založený na kvalifikovaném certifikátu. Tím se rozumí elektronický podpis, který není založen na certifikátu pro elektronický podpis, který je vydán kvalifikovaným poskytovatelem služeb, ale jinak splňuje všechny požadavky stanovené v článku 26 nařízení eIDAS, stejně jako kvalifikovaný elektronický podpis. Požadavky článku 26 eIDAS míří na technické parametry elektronického podpisu.

Konečně můžeme rozlišit tzv. prostý elektronický podpis, tedy podpis, který nenaplnuje znaky některé z vyšších úrovní elektronických podpisů, ale ve smyslu článku 3 odst. 10 nařízení eIDAS se jedná o data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena a která podepisující osoba používá k podepsání. Jedná se tedy o množinu všech ostatních typů podpisů, kam bude spadat například uvedení jména a příjmení na konci e-mailové zprávy, dynamický biometrický podpis elektronickou tužkou na mobilním zařízení, nebo připojení podpisových dat na základě jiného úkonu jako je kliknutí na tlačítko potvrzující projev vůle nebo potvrzení jménem, heslem či kódem, pokud konkrétní forma podpisu nenaplnuje znaky vyšší úrovně podpisu. Tento způsob podepisování je ve velké míře rozšířen v běžné soukromoprávní praxi.

ZSVD v § 7 výslovně stanoví, že v soukromoprávním styku lze k podepisování elektronickým podpisem použít „zaručený elektronický podpis, uznávaný elektronický podpis, případně jiný typ elektronického podpisu“. Jelikož legislativní zkratka uznávaný elektronický podpis zahrnuje jak kvalifikovaný elektronický podpis, tak zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu, jedinou kategorií, která se může skrývat pod označením „jiný typ elektronického podpisu“, je prostý elektronický podpis.^[3]

Vedle úpravy písemného právního jednání s podpisem pak občanský zákoník v § 562 odst. 1 stanoví, že písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky umožňujícími zachycení jeho obsahu a určení jednající osoby. Ustanovení § 562 odst. 1 občanského zákoníku je ve vztahu speciality vůči obecné úpravě písemnosti s podpisem uvedené v § 561 odst. 1 věta první a třetí občanského zákoníku, neboť upravuje případy, kdy lze elektronickými prostředky rovněž splnit písemnou formu, aniž by k písemnosti musel být připojen elektronický podpis ve smyslu ZSVD. Vztah speciality lze dle našeho názoru dovodit již jazykovým výkladem ustanovení na základě formulace „Písemná forma je zachována i při právním jednání učiněném elektronickými nebo jinými technickými prostředky“, kde spojka „i“ vyjadřuje souběh více možných postupů k zachování písemné formy.

Alternativní postup zajištění písemné formy podle § 562 odst. 1 vyžaduje zachycení právního jednání v textových znacích a potenciální určitelnost jednající osoby alespoň na úrovni jednoznačného tvrzení.[4] Jinými slovy, i když elektronický dokument není elektronicky podepsán dle § 561 odst. 1 věty první a věty třetí občanského zákoníku, jde o platné písemné právní jednání, pokud dokument v textových znacích zachycuje vůli jednajícího a je možné jednoznačně tvrdit, kdo je jednajícím.[5]

Problematikou elektronického podpisu a přiznání písemné formy se historicky zabýval Nejvyšší soud, rozhodnutí však zpravidla nejsou použitelná, neboť byla vydána před účinností nařízení eIDAS a ZSVD,[6] případně byla vydána již za účinnosti nové právní úpravy, posuzují však situace v kontextu úpravy minulé. To je případ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2019, sp. zn. 26 Cdo 1230/2019, kde soud řešil otázku zachování písemné formy výpovědi z nájmu a návazných námitek zaslaných e-mailem. Nejvyšší soud zde potvrdil názor odvolacího soudu, který konstatoval, že námitky proti výpovědi, zaslané žalobkyní prostřednictvím e-mailu, nelze považovat za námítka v písemné formě ve smyslu § 2314 odst. 1 občanského zákoníku, neboť tato e-mailová komunikace neobsahovala elektronický podpis. Nejvyšší soud zároveň zdůraznil, že písemná forma právního jednání je splněna, pouze pokud je dodržen předpoklad písemnosti i podpisu jednající osoby. Vzhledem k tomu, že v této věci byly výpověď samotná i námitky proti ní učiněny před účinností eIDAS a ZSVD, je právní názor vyjádření v tomto usnesení podle našeho názoru překonán.

Souvislosti případů řešených okresními soudy

Všechny publikované rozsudky s výjimkou jednoho[7] byly vydány ve věci vymáhání pohledávky ze smlouvy o spotřebitelském úvěru sjednané online. V těchto případech pak soudy nezkoumaly platnost elektronických podpisů z důvodu námítka stran, ale z vlastní iniciativy, aby posoudily naplnění znaků povinné písemné formy smlouvy podle zákona o spotřebitelském úvěru.[8]

Přestože šlo o pohledávky různých věřitelů, způsob sjednání smlouvy o spotřebitelském úvěru byl ve všech případech podobný. Smlouvy byly uzavírány tak, že došlo k registraci zákazníka na webovém portálu poskytovatele úvěru. Z některých rozsudků přitom vyplývá, že v průběhu tohoto procesu došlo k identifikaci zákazníka zasláním kopie občanského průkazu prostřednictvím portálu.[9] Po registraci byla vygenerována úvěrová smlouva a zákazníkovi byl prostřednictvím SMS zprávy zaslán číselný kód. K připojení elektronického podpisu došlo tak, že zákazník tento číselný kód zadal do webového portálu. Cílem příslušných technických řešení bylo patrně naplnit znaky prostého elektronického podpisu. Není přitom patrné, jakým způsobem byly vlastnosti technického řešení dokládány, např. zda byl v některém případě předložen znalecký posudek – judikáty jeho předložení v žádném z případů nezmiňují.

Řada z posuzovaných případů byla bagatelních[10], ani v nebagatelních věcech však nebylo podáno odvolání[11]. Ohledně možného přístupu odvolacích soudů se tak můžeme pouze domýšlet. V řadě případů také soudy vytýkaly žalobcům neunesení břemene tvrzení, tedy že žalobce netvrdil takové skutečnosti, ze kterých by bylo dostatečně patrné, že příslušná smlouva byla podepsána žalovaným.[12] V případě Okresního soudu v Českém Krumlově žalobce ani nereagoval na výzvu soudu k doplnění svého tvrzení.[13]

Lze se tedy domnívat, že kdyby žalobci věnovali více pozornosti tomu, aby tvrdili v žalobě relevantní skutečnosti (jaké jsou vlastnosti systému, jak je podpis spojen s příslušnou písemností a osobou podepisujícího), případně by například k výzvě soudu tyto skutečnosti doložili znaleckým posudkem, mohly by závěry soudů být odlišné. Stejně tak by závěry mohly být odlišné, pokud by žalobci tvrdili a doložili, že záznamy o uzavření úvěrové smlouvy byly vedeny v souladu s § 562 odst. 2 občanského zákoníku, a tedy se považují za spolehlivé – na toto ustanovení některé soudy výslovně odkazují.[14]

Je prostý elektronický podpis podpisem?

V části z publikovaných judikátů dospěly okresní soudy k závěru, že písemná forma smlouvy nebyla dodržena z důvodu absence podpisu, a to proto, že podpisem je až elektronický podpis vyšší úrovně (buď uznávaný elektronický podpis, nebo pouze kvalifikovaný elektronický podpis). Soudy tak přímo či nepřímo dovozují, že prostému elektronickému podpisu nelze přiznat právní účinky.

Část soudů k tomuto závěru dospívá systematickým výkladem nařízení eIDAS.

Například Obvodní soud pro Prahu 10 uvádí, „že písemné právní jednání (písemnost) v elektronické podobě nelze platně podepsat tzv. prostým elektronickým podpisem, ale pouze zaručeným elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu a vytvořeným pomocí prostředku pro bezpečné vytváření podpisu, resp. uznávaným elektronickým podpisem.“ [15] Tento závěr odůvodňuje tak, že „[j]iná (nižší) úroveň elektronického podpisu zjevně neumožňuje dosáhnout na základě tohoto elektronického podpisu ‚jednoznačného ověření identity podepsané osoby a už vůbec neumožňuje zjistit jakoukoli následnou změnu dat“ [16], tedy aplikací požadavků na zaručený elektronický podpis podle čl. 26 nařízení eIDAS. Jejich aplikaci pak odůvodňuje tím, že definice elektronického podpisu uvedená v článku 3 odst. 10 nařízení eIDAS je obecnou definicí, která je dále rozvedena v definici zaručeného elektronického podpisu. [17]

Podobně k otázce podpisu přistupuje i Okresní soud v Berouně, který uvádí, že „[s]amotná úvěrová smlouva v elektronické podobě – tj. soudu předložený PDF dokument – neobsahuje žádné záznamy o tom, že by k němu byly připojeny podpisy (tj. data v elektronické podobě, která by byla připojena k jiným datům – smlouvě), tj. žádné záznamy o tom, že by elektronická smlouva obsahovala kvalifikovaný či uznávaný elektronický podpis (a ani údaje o připojení jakýchkoliv dalších dat ke smlouvě, jež by mohly být považovány za podpis ve smyslu ustanovení článku 26 eIDAS).“ [18]

Soud v této věci shledal, že k elektronické verzi smlouvy nebyl připojen grafický obraz podpisu, ale pouze údaj o tom, kdy k danému podpisu mělo dojít. Konkrétně konstatuje, že „pokud jde o podpis smlouvy samotnou žalobkyní, není soudu zjevné, jak je možné do elektronického dokumentu pojmout vlastnoruční podpis, tedy opět může jít pouze o grafickou podobu, tentokrát vlastnoručního podpisu, která byla vložena přímo do dat dokumentu, nikoliv k datům obsahujícím smlouvu připojený“. [19]

V jiných případech soudy argumentovaly tak, že prostý elektronický podpis není podpisem, protože účinky vlastnoručního podpisu jsou výslovně přiznány pouze vyšším úrovním elektronického podpisu. V tom, zda má jít o zaručený, uznávaný nebo kvalifikovaný elektronický podpis, se však úvahy soudů rozcházejí. Například Okresní soud Praha-východ uvádí, že „[e]lektronický podpis dává elektronickému dokumentu vlastnosti jednání v písemné formě, pouze pokud sám o sobě zajišťuje autentičnost obsahu jednání a jednající osoby. Tyto vlastnosti splňuje kvalifikovaný nebo uznávaný elektronický podpis.“ [20]

Okresní soud v České Lípě dodává, že „[t]zv. prostému elektronickému podpisu totiž nelze přiznat účinky rovnocenné vlastnoručnímu podpisu u doposud ‚standardní‘ listinné písemné formy právního jednání.“ [21] Soud toto dovozuje z toho, že „eIDAS totiž ve svém 25 odst. 2 právní účinky rovnocenné s vlastnoručním podpisem spojuje pouze s kvalifikovaným elektronickým podpisem, kterým logicky tzv. prostý elektronický podpis není“. [22]

Obdobné závěry činí také Okresní soud v Českém Krumlově. Ten nicméně argumentuje, že aby bylo možné považovat elektronický podpis za podpis vlastnoruční, musí mít tento elektronický podpis určitou kvalitu, kterou spatřuje v podmínkách, které nařízení eIDAS klade na zaručený elektronický podpis. [23]

Obě tyto linie argumentace jsou neudržitelné. Z prosté skutečnosti, že nařízení eIDAS definuje obecný pojem elektronický podpis a jako podmnožinu definuje elektronický podpis zaručený, nelze dovozovat identitu těchto dvou pojmů. Tomu napovídá i terminologie nařízení v anglickém znění – zaručený elektronický podpis se označuje jako advanced electronic signature, což lze jinak přeložit také jako pokročilý elektronický podpis. Z tohoto překladu je lépe patrné, že vedle tohoto „pokročilého“ elektronického podpisu musí existovat také jeho „základní“ úroveň v podobě prostého elektronického podpisu.

Stejně tak ze skutečnosti, že některé úrovně elektronického podpisu (konkrétně kvalifikovanému elektronickému podpisu) přiznává nařízení eIDAS výslovně právní účinek vlastnoručního podpisu, nelze bez dalšího a contrario dovozovat, že jiná úroveň elektronického podpisu tyto účinky mít nemůže. To by ostatně znamenalo upřít účinky vlastnoručního podpisu i zaručeným elektronickým podpisům založeným na kvalifikovaném certifikátu, kterými dnes běžně právně jednáme v soukromé i veřejné sféře a o písemné formě takových právních jednání není pochybnost.

Takový výklad článku 25 odst. 2 nařízení eIDAS je také v rozporu s bodem 49 odůvodnění nařízení eIDAS, který předpokládá, že právní účinky by měly být přiznány i ostatním druhům elektronického podpisu, nikoliv pouze kvalifikovanému elektronickému podpisu. Skutečnost, že je kvalifikovanému elektronickému podpisu přiznáván právní účinek rovnocenný vlastnoručnímu podpisu, je minimálním požadavkem EU ve vztahu k členským státům, jejichž národní právní úprava má nařízení eIDAS v oblasti právních účinků jiných druhů elektronických podpisů doplňovat. Takovou vnitrostátní úpravou je v českém právním řádu právě ZSVD.

Tento závěr podtrhuje i to, že samy soudy nejsou jednotné v tom, jakým podpisům by na základě tohoto argumentu měly být účinky vlastnoručního podpisu přiznány, a bez hlubší argumentace některé rozšiřují tyto účinky i na uznávané, případně zaručené elektronické podpisy. Vlastnoruční podpis přitom není českým právem nijak definován, plní primárně funkci stvrzení konečnosti a vážnosti vlastní vůle ve vztahu k obsahu podepisovaného dokumentu, sekundárně autentizační funkci a je považován za právní obyčej.^[24] Hodnocení dostatečnosti podpisu je pak záležitostí soudního rozhodování, přičemž o pravosti může soud rozhodnout například na základě znaleckého posudku.

Konečně obě výše naznačené argumentační linie představují výklad contra legem, protože zcela ignorují § 7 ZSVD. Jak jsme uvedli výše, toto ustanovení výslovně připouští podpis soukromoprávního jednání prostým elektronickým podpisem.

Nesprávné je pak i dovozování neplatnosti podpisu z důvodu nedostatku průkaznosti či nedostatku identifikace podepisující osoby. Je samozřejmě pravdou, že nižší úroveň elektronického podpisu znamená obecně horší důkazní pozici, ale jde o otázku unesení důkazního břemene, nikoli o otázku (ne)platnosti právního jednání.

Světlou výjimkou mezi publikovanými rozsudky je tak rozsudek Okresního soudu v Blansku, ve kterém se uvádí, že „*k podepisování listin mezi soukromými osobami lze použít všechny typy elektronického podpisu, tedy i prostý elektronický podpis, který nenaplnuje požadavky kladené na vyšší formy elektronických podpisů (tj. zaručený elektronický podpis či kvalifikovaný elektronický podpis). ZSVD tak zrovnoprávňuje při jednání v soukromoprávních vztazích všechny formy elektronického podpisu s vlastnoručním podpisem jednajících osoby. [...] Obyčejným, prostým elektronickým podpisem může být nejen např. skenovaný vlastnoruční podpis, nebo speciální kód (PIN, heslo, ID apod.), kterým osoba disponuje, ale i řetězec jednotlivých znaků tvořících jméno a příjmení v textu zprávy zaslané z určité adresy elektronické pošty*“^[25].

Mimo justici pak odlišný postoj k prostým elektronickým podpisům zastává například Česká národní banka, která výslovně uvádí: „*Obecně z pohledu výkonu dohledu nad ochranou spotřebitele ČNB nepovažuje za nezbytné, aby za účelem dodržení písemné formy byla v soukromoprávních vztazích právní jednání učiněná elektronickými prostředky vždy podepsána zaručeným elektronickým podpisem ve smyslu článku 3 bod 11) nařízení eIDAS, resp. dříve § 2 písm. b) ZEP, a to proto, že požadavek písemné formy vyplývá podle důvodové zprávy k ZSÚ z nutnosti nastolení právní jistoty v těchto smluvních vztazích a z nutnosti zajištění důkazů pro případné právní spory a podle ČNB pak především ze snahy zabránit v současné době mnohdy uplatňovaným praktikám, kdy spotřebitel uzavírá závazky, aniž by se předem mohl seznámit s jejich podmínkami a veškerými důsledky. Těmto záměrům může podle ČNB často vyhovět i (prostý) elektronický podpis.*“[\[26\]](#)

Obdobný postoj zastává také Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který dlouhodobě aprobuje prostý elektronický podpis dohod mezi odběratelem s významnou tržní silou a dodavatelem.[\[27\]](#) Předpokladem takového přístupu je pouze uzavření dohody o elektronickém sjednávání smluv prostřednictvím daného nástroje včetně jmenného seznamu a dostatečně zabezpečených e-mailových adres osob, které jsou oprávněny jak za dodavatele, tak za odběratele uzavírat a podepisovat příslušné smlouvy.

Musí elektronický podpis umožňovat určení jednající osoby?

Další část judikátů se hlouběji nezabývá úrovní elektronického podpisu ve smlouvě, ale odmítá podpisu přiznat právní účinky, neboť v daném případě data neumožňují (jednoznačné) určení jednající osoby. K tomuto závěru dospívají s odkazem na § 562 odst. 1 občanského zákoníku.

Například Okresní soud v Ostravě uvádí, že „*[p]řestože elektronický podpis je [v eIDAS] vymezen velmi široce, nelze za něj považovat pouhé uvedení jména a příjmení žalovaného a dodatku o SMS verifikaci samo o sobě neumožňuje přesně identifikovat podepisující osobu.*“[\[28\]](#) Okresní soud pro Prahu-východ pak uvádí, že „*[n]ení-li jednání opatřeno kvalifikovaným nebo uznávaným elektronickým podpisem jednající osoby, případně není učiněno způsobem, kterým lze jednoznačně zachytit jeho obsah a totožnost jednající osoby, nelze jednání považovat za jednání činěné v elektronické podobě s účinky smlouvy uzavřené písemně dle § 562 odst. 1 o. z.*“[\[29\]](#)

Domníváme se, že tento způsob aplikace § 562 odst. 1 občanského zákoníku není správný. Ustanovení § 561 odst. 1 a § 562 odst. 1 občanského zákoníku jsou vůči sobě ve vztahu speciality.[\[30\]](#) Písemné formy právního jednání tak lze dosáhnout buď tak, že je k písemnosti připojen elektronický podpis ve smyslu § 7 ZSVD, nebo tak, že je jiným způsobem zachycen obsah právního jednání a určena jednající osoba i bez použití (jakéhokoli) podpisu. Požadavky § 562 odst. 1 občanského zákoníku tak nelze navíc aplikovat na písemnost, která je opatřena elektronickým podpisem podle § 561 odst. 1 občanského zákoníku.

Jakýkoli podpis není primárně prostředkem pro identifikaci, ale pro stvrzení konečnosti a vážnosti vůle. Právní úprava[\[31\]](#) i prostředky pro elektronickou identifikaci jsou jiné a dnes je již běžně využíváme. Mimo elektronické prostředí také propiskou či perem podepisujeme a občanským průkazem nebo jiným dokladem prokazujeme svoji totožnost – nepřisuzujeme obě tyto funkce psacímu nástroji nebo grafickému vyjádření, které jeho pomocí vytvoříme.

Nadto lze poznamenat, že ani uznávaný elektronický podpis nemusí umožnit určení jednající osoby, neboť z kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis plná identifikace podepisující osoby nevyplývá. Z obsahových náležitostí kvalifikovaného certifikátu pro elektronický podpis v nařízení eIDAS lze dovodit, že musí obsahovat

alespoň jméno podepisující osoby nebo *pseudonym* této osoby.^[32] Podle čl. 28 odst. 3 nařízení eIDAS kvalifikované certifikáty pro elektronické podpisy mohou, ale nemusí obsahovat další zvláštní atributy, které nejsou povinné. Případný zápis dalších identifikačních údajů do certifikátu (v ČR jde např. o již fakticky ukončený identifikátor MPSV, datum narození, rodné číslo, adresu bydliště nebo pozici v obchodní korporaci) je tedy pouze dobrovolnou uživatelskou volbou. V případě dvou podepisujících stejného jména tedy nejde prostým zkoumáním podpisu bez dalších údajů jednoznačně přiřadit vytvořený uznávaný elektronický podpis jednomu z nich.^[33]

Reprezentativnost publikovaných rozsudků

Publikované rozsudky jsou v odkazovaném článku^[34] korektně prezentovány. Jde však pouze o rozsudky, ve kterých se soudy explicitně zabývaly naplněním požadavků na písemnou formu u obligatorně písemného právního jednání v elektronické podobě. Nevypovídají tedy o potenciálních dalších případech, ve kterých soudy posuzovaly takové právní jednání, avšak problematikou elektronického podepisování se výslovně vůbec nezabývaly, protože o dostatečnosti příslušného elektronického podpisu neměly pochybnost. Z publikovaných judikátů přitom nelze dovodit, jaký je poměr těchto případů – zda soudy ve většině případů prosté a zaručené elektronické podpisy nepřipouštějí, nebo vůči nim naopak ve většině případů nemají výhrady.

Abychom alespoň tušili, jaký tento poměr může být, pokusili jsme se v tomto směru získat data od jednoho z našich klientů, který se svými zákazníky v postavení spotřebitelů běžně uzavírá smlouvy podléhající požadavku na písemnou formu. Od něj jsme obdrželi informaci, že ve sledovaném období od poloviny roku 2019 do začátku roku 2022 uplatnil u soudu práva z více než 3000 obligatorně písemných smluv podepsaných elektronicky, přičemž pro podpis byly využity jiné prostředky než kvalifikované podpisy nebo zaručené podpisy založené na kvalifikovaném certifikátu. V žádném z těchto případů přitom nedošlo k zamítnutí návrhu z důvodu nedostatečnosti příslušného elektronického podpisu, přičemž pokud se soud dotazoval na metodiku elektronického podpisu, po vysvětlení se už touto otázkou v samotném rozsudku nezabýval.

Nemáme žádnou ambici tvrdit, že výše předložená data představují reprezentativní vzorek všech obligatorně písemných právních jednání podepsaných elektronicky, kterými se české soudy zabývají. Přesto se domníváme, že tato ukazují, že trend přístupu soudů k takovým právním jednáním může být přesně opačný, než se z publikovaných rozsudků může na první pohled zdát.

Závěr

Domníváme se, že publikované rozsudky byly vydány za specifických okolností. Pokud by žalobci k daným případům přistupovali aktivněji, mohly být závěry soudů v posuzovaných věcech odlišné. Stejně tak se domníváme, že argumentace, o kterou se většina publikovaných rozsudků opírá, je neudržitelná, s ohledem na její rozpor s nařízením eIDAS a ZSVD. Z nařízení eIDAS nelze dovozovat, že prostý elektronický podpis není elektronickým podpisem nebo že nemůže mít právní účinky vlastnoručního podpisu. Takový výklad také odporuje § 7 ZSVD. Stejně tak nelze požadavek § 562 odst. 1 občanského zákoníku na určení jednající osoby aplikovat na písemnosti opatřené elektronickým podpisem podle § 561 odst. 1 občanského zákoníku. Konečně se domníváme, že publikované rozsudky nemusí být reprezentativním vzorkem přístupu soudů k prostým a zaručeným elektronickým podpisům u obligatorně písemných právních jednání a že tento přístup může být opačný. Publikované rozsudky proto považujeme za zajímavou ukázkou přístupu některých nižších soudů k problematice elektronického podepisování ve specifických případech, nepovažujeme je však za ukázkou trendu, který by měl v judikatuře vyšších soudů do budoucna převážet. Bohužel však tyto a podobné

rozsudky dlouhodobě vytváří v praxi u řady subjektů nejistotu a obavy z využívání písemného právního jednání v elektronické podobě. Praxi by tak významně prospělo sjednocení roztržitých názorů nižších soudů stanoviskem či zásadním rozhodnutím Nejvyššího nebo Ústavního soudu.

JUDr. Josef Donát, LL.M

Partner

Mgr. et Mgr. Ing. Jan Tomíšek

Advokát / Partner

Mgr. Ing. Ivan Fencel

Advokátní koncipient / Junior Lawyer